

Združevanje z družino: številne težave in ovire

Ob risanju njegovega portreta ne moremo zgrešiti širokega nasmeška, pastelne barve črtajo obraz prijetnega, delavnega in razgledanega moškega srednjih let. Imenujmo ga Matjaž. Izučil se je za elektroinženirja, pred časom je imel svoje podjetje z nekaj zaposlenimi, njihova domena pa so bile klimatske naprave vseh vrst. Občasno je predaval na univerzi, kot prostovoljec pa je deloval v največji opozicijski stranki – odgovoren je bil za mobilizacijo mladine v svoji mestni četrti.

Ob najinem prvem srečanju ni skrival navdušenja, da lahko sproščeno govoril v francoščini, saj je število njegovih sogovornikov od prihoda v Slovenijo omejeno. Pogovor je trajal tri ure, moje francosko besedišče je bilo izčrpano, Matjaž pa je bil še vedno razigran. Najino orodje boja proti občasnim komunikacijskim šumom so bili motorika rok, osredotočenost in dobrovoljni tehnični opisi. Matjaž prihaja iz Demokratične republike Kongo, zato sva se na začetku pogovarjala o medkulturnih razlikah, kulinariki, kongoški geografiji, belgijskem kolonializmu in politični razdeljenosti na dve suvereni državi z imenom Kongo, namreč na vzhodni Kongo-Kinšasa in zahodni Kongo-Brazzaville; imeni se nanašata na glavni mesti dveh držav, ki pa ju ločuje le reka Kongo.

Potem sva se ustavila pri vprašanju Matjaževega prihoda v Slovenijo.

Počasi, že vaje vprašanja, mi suvereno odgovori, da se je v Sloveniji znašel zgolj po naključju. Matjaž je politični begunec. Poleg tega, da je član največje kongoške opozicijske stranke, se je skrivoma zavzemal za pravice istospolnih partnerjev. Homoseksualnost v Demokratični republiki Kongo ni sprejeta, javnost obstoja istospolnih partnerjev, ki so pogosto tarča diskriminacije in zaradi svoje spolne usmerjenosti tudi umirajo, ne priznava. Matjaž se je, ko je spoznal položaj homoseksualnih oseb, odločil, da se kljub tveganju zavzame za njihovo enakopravnost.

Skupaj s prijatelji je osnoval skupino, katere namen je bil zbrati sto članov, saj je to minimalno število oseb, ki lahko daje zakonodajne predloge. V parlamentarno obravnavo so želeli vložiti osnutek zakona, ki bi dekriminaliziral LGBT skupnost.

Na enem od javnih protestnih shodov, ki so ga organizirale opozicijske stranke, da bi tako izrazile nestrinjanje s predlogom spremembe ustave, s katerim bi si tedanji predsednik odprl možnost za še tretji mandat, je Matjaž nastopil v vlogi govorca. Po shodu, med pospravljanjem opreme so ga aretirali, v njegovem žepu pa našli tudi člansko izkaznico skupine, ki si je prizadevala za zaščito LGBT skupnosti. Prevezali so mu oči in ga odpeljali v zapor na neznani lokaciji, kjer so ga mučili. Ob izpadu elektrike so mu, ker so vedeli, da je elektroinženir, naložili popravilo napake. Paznikova nepozornost – pustil je odprta vrata – je ponudila Matjažu priložnost za pobeg, ki jo je izkoristil. Vedel je, da mora zapustiti državo, saj ga bodo iskali, če ga najdejo, pa ga čaka smrt. Prijatelj mu je priskrbel letalsko karto iz Kinšase v Istanbul, od koder naj bi pot nadaljeval v Francijo, kjer bi mu bilo zaradi znanja jezika lažje. Priskrbel si je ponarejene dokumente in se v naglici poslovil od žene in otrok. V Istanbulu ni mogel dobiti neposredne povezave do Francije, zato je izbral let z vmesnim postankom v Sloveniji. Tu pa se je zataknilo. Slovenski policisti so ga na podlagi pretečenega vizuma in slabo ponarejenega potnega lista zadržali. Sledili so predpisanemu postopku, ki predvideva telesni pregled. Zaradi neregularnega vstopa v državo so ga pridržali v zaporu, nato pa zaradi šibkega zdravja premestili v azilni dom, kjer je po šestih mesecih od vložitve prošnje za azil dobil status mednarodne zaščite.

Matjaž o svoji domovini govori s strastjo, pravi da je bolj vajen podnebja in sproščenosti ljudi, ki so zelo družabni. Tu živi vsak zase, moti ga, da ne pozna svojih sosedov. Po prejemu statusa begunca je bilo težko najti stanovanje. Najemnine so glede na realno vrednost nepremičnine veliko previsoke, kar postane še posebej očitno ob oddajanju stanovanja beguncem. Čeprav pogreša svoje prejšnje življenje, se v Sloveniji počuti varno. Kaže močno voljo po nadaljevanju svoje kariere, saj meni, da delo človeka žene naprej. Njegova motivacija se kaže tudi v učenju slovenščine, ki je postajala od srečanja do srečanja boljša. »To je črna majica,« pokaže na svojo majico. Pravi, da je slovenščina težka, vendar napreduje.

O združevanju z družino

Po odobritvi statusa begunca je Matjaž začel postopek združevanja z družino. Ko sva se spoznala, je postopek še tekel, skrbelo ga je, ker je iz Konga moral oditi tako na hitro. Vedel je, da je zaradi njegove politične dejavnosti ogrožena vsa družina, ki se je morala v vmesnem času tudi preseliti. Mučilo ga je dejstvo, da ne more biti z njimi in pomagati ženi, vendar je optimistično menil, da bo otrokom v Sloveniji všeč in da bodo deležni kakovostnega izobraževanja. Postopek združevanja z družino je po Matjaževih izkušnjah zelo stresen, pogoste so administrativne

ovire in težave, ki ga podaljšujejo. Življenje se ustavi oziroma zoži na obiske različnih organizacij in institucij, ki odločajo o usodi družine. Veliko je dokazovanja, da gre res za tvojo družino: potrebni so slikovni material, poročni list, rojstne listine otrok. Nekatera zahtevana dokazila je težko pridobiti; Matjaževa žena je morala za dostop do nekaterih listin podkupiti uradnike. Medtem ko se je ukvarjal z zbiranjem potrebne dokumentacije, je Matjaža preganjala misel, da žena ne bo mogla več dolgo odlašati z odgovorom na vprašanja otrok o tem, kje je oče in zakaj ni z njimi, hkrati pa se je, ker ni mogel dobiti službe, spraševal, ali bo družino sploh sposoben preživljati. Takrat je življenje teklo po polžje.

Nova zakonodaja o združevanju z družino, ki je bila sprejeta na začetku leta 2015, dovoljuje vložitev prošnje za združitev z družino v roku devetdesetih dni od odobritve statusa. Postopek združevanja je mogoče sprožiti tudi pozneje, vendar je treba v tem primeru za prihod vsakega družinskega člana plačati približno šestnajst tisoč evrov, kar je seštevek eksistenčnega minimuma za obdobje pet let. V vsakem primeru je treba ob vložitvi prošnje plačati 95 evrov upravne takse in še dvanajst evrov za tiskovino. Za socialno ogrožene obstaja možnost oprostitve plačila, vendar so Matjažu to prošnjo po mesecu dni čakanja zavrnil, rekoč da Slovenija z Demokratično republiko Kongo nima podpisane nobene bilateralne pogodbe, po kateri bi se lahko ravnali. Po plačilu takse je postopek stekel hitreje, inšpektor, ki je odločal o njegovem primeru, je odgovoril v mesecu in pol.

Zakon o tujcih določa samo parametre za odobritev prošnje za združitev z družino, ne pa tudi načina prihoda družinskih članov. Sredstva mora begunec zagotoviti sam; plačati mora letalske karte, pomoč Mednarodne organizacije za migracije (IOM) in njihovega spremljevalca. Vprašanje torej je: kako naj socialno ogrožen begunec plača vse te stroške, ki presegajo nekaj tisočakov, hkrati pa dokaže, da v resnici nima finančnih sredstev in da je upravičen do socialne pomoči? Pravica združitve z družino je tako zakonsko dovoljena, vendar v praksi za večino neizvedljiva. Matjaž je potreben denar zbral na več dogodkih, na katerih so se pobirali prostovoljni prispevki, pomagali so mu tudi posamezniki.

Novi zakon prosilcem prav tako nalaga zagotovitev potnih listov za družinske člane. To je problem, saj jih v nekaterih primerih pristojne institucije preprosto ne izdajajo, prav tako pa urejanje dokumentacije ljudi, ki prihajajo, pogosto izpostavlja določeni nevarnosti. Matjažev primer je prvi, ki je bil obravnavan po novem zakonu, zato so zanj v tej fazi naredili izjemo. Družinskim članom so tako prihranili potovanje po potne liste v Egipt, kjer je edina slovenska ambasada v vsej Afriki, na kar je vsekakor potrebno opozarjati. Novi zakon begunčevim družinskim članom dodeljuje status tujca in ne statusa, ki ga je prejel prosilec, kar zmanjšuje njihove možnosti vključevanja v družbo.

Po nekaj srečanjih, administrativnih zapletih in ogromno stresa, ko je v zraku spet dišalo po pomladi, je Matjaževa družina le prišla. Neučakano sem se razveselila njegovega sporočila, da se sprehajajo v Tivoliju in da naj jih pridem spoznat.